

KENDTE LIV: INTERVIEW MED PERNILLE HØJMARK

Kunstnere, journalister og andre i formidlende professioner arbejder til daglig med at bringe historier til verden om mennesker, samfundet og livet. Men beretninger fra deres personlige liv kan også vække refleksion, genkendelighed og genklang hos mange. Artikelserien 'Kendte liv' har fokus på offentligt kendte personer, som har det til fælles med hinanden og mange andre, at de på nært hold kender til, hvordan et problematisk forbrug af rusmidler kan påvirke livet.

STOF NR. 39 / SOMMER 2021

”Pippi Langstrømpe blev min redning”

Skuespiller og sanger Pernille Højmark er kendt og elsket for sin udstråling på både scene og skærm. Hun har en særlig evne til at få alle sine roller til at føles som ’rigtige, ægte’ mennesker af kød og blod. Måske skyldes det bl.a. den indsigt i, hvor svært det kan være at være menneske, som hendes fars alkoholproblemer og selvmord gav hende allerede som barn.

AF KARINA LUISE ANDERSEN

STOF NR. 40 / EFTERÅR 2021

Karina Luise Andersen er
cand. mag. og redaktør på STOF

De første seks-syv år af Pernille Højmarks liv var der ikke meget i vejen med den barndom. Det var i Vangede, og det var stort set lykke, tryk, lyse sommeraftener og kærlige, sjove forældre. Der var indimellem små udfald og skænderier, som der er i de fleste hjem, og der var også en enkelt gang, hvor Pernille Højmarks far sad fuld oppe i et træ i haven og kastede æbler efter naboen. Det syntes Pernilles mor ikke var så passende for en jurist med møderet for Højesteret. Men derudover var alt helt, som det skulle være.

”Mine forældre var nogle vidunderlige, skide sjove og skønne sjæle, og indtil jeg var seks år gammel, fik jeg lov til at opleve dem på den måde for fuld skrue. Min far var en skøn legefår, og han byggede alt muligt med os og legede alt muligt,” fortæller Pernille Højmark og fortsætter:

”Og det er jo også det, der er min families tragedie. For der var så mange muligheder for, at det kunne gå godt. Det hele var så lykkeligt og helt efter bogen. Men det gik bare slet, slet ikke.”

I 1968 får Pernille Højmarks far arbejde som jurist i Grønland, og da Pernilles far gerne vil have sine børn med til Grønland, men deres mor ikke har lyst til at forlade sit job som psykolog på Ungdomsklinikken i København, flytter Pernille Højmark og hendes to år ældre søster alene med deres far til Grønland uden deres mor. Den flytning kommer til at forandre alt.

Årene i Grønland sidder stadig i kroppen

Inden flytningen til Grønland husker Pernille Højmark kun, at hendes far nogle gange blev fuld til fester eller ved andre sjældne lejligheder, men ganske få uger efter ankomsten til Grønland eskalerede hans alkoholforbrug voldsomt. Han er sjældent hjemme i boligblokken 'Blok P' i Nuuk (dengang Godthåb) og sjældent i ædru tilstand. Pernille og hendes søster må derfor klare sig selv en stor del af tiden. Ikke alene var farens fravær og beruselse barsk, selve miljøet, pigerne befandt sig i, var også voldsomt.

”I 1968 var Grønland én stor byggeplads, og folk var jo altså fordrukne, og man vadede jo nærmest i glasskår. Og tonen mellem de grønlandske og de danske børn var meget voldsom. De grønlandske børn gav os skylden for alle de problemer, der var, og det kunne jeg jo sådan set godt forstå. Men det var alligevel en barsk omgang. Der var regulære gadeslagsmål mellem

børnene og ikke med små ”tjat” til hinanden. Det var med kvælertag, knytnæver og det hele. Hver dag var jeg i risiko for at blive overfaldet, når jeg gik hjem, og det var ikke rart for et barn på otte år at opleve det,” fortæller Pernille.

Hun mindes også, hvordan hun udover at forsøge at overleve i det rå børnemiljø brugte meget tid og energi på at lede efter sin far på byens værtshuse. Når hun endelig fandt ham, ville han ofte ikke med hjem, og følelsen af at være den lille pige, som måtte forlade værtshuset uden sin far og gå alene ud i det iskolde aftenmørke i Nuuk, sidder stadig i kroppen på hende.

”De andre voksne på værtshusene grinte, når jeg gik ud derfra alene. Og jeg troede jo, de grinte af mig, men de har selvfølgelig grint, fordi de skammede sig. Men den der fornemmelse af at gå ud af et værtshus med de voksnes grin i ryggen, den sidder stadig i mig. Der var mange år, hvor jeg slet ikke kunne tåle at høre den slags grin, som voksne har, når de ikke griner, fordi noget er sjovt, men fordi det er flovt.”

8-årige Pernille og hendes 10-årige søster tog selv ansvaret for deres dagligdag i hjemmet i de to år, opholdet i Grønland varede. De købte ind, lavede mad og sørgede for at komme af sted i skole om morgenen. Søsteren trivedes godt i sin klasse og fik nære venner, men for Pernille var det sværere, og hun husker det som en utroligt ensom og mørk periode. Et lyspunkt var der dog: Det var Pippi Langstrømpe.

”Pippi Langstrømpe blev min redning. Tænk, at Astrid Lindgren har lavet sådan en figur, som alle ensomme piger kan spejle sig i. For Pippi er jo helt alene i verden og har ingen ansvarlige voksne i sin dagligdag, men hun gør ensomheden til sin ven og finder ud af at gøre livet til sit eget og bliver glad for sin frihed. Altså, på den måde er hun jo en rigtig lille anarkist, for hun gør, hvad der passer hende, og hun gider ikke sidde på skolebænken og høre om multiplikationstabeller og andet kedeligt. Og den kraft, hun havde, kunne jeg bruge, når jeg sad alene i lejligheden og kulekurede, fordi min søster sov hos en veninde, og min far ikke var kommet med hjem fra værtshuset,” siger Pernille.

Foto: Liselotte Sabroe/Ritzau Scanpix

”Pernille skal nok klare sig”

Da Pernille Højmark, hendes søster og far vender hjem til Danmark igen efter to år, går faderens alkoholforbrug op og ned. I perioder drikker han ikke, og i andre perioder drikker han meget. Pernille mener, at hele årsagen til faderens alkoholproblemer bundet i en følelse af utilstrækkelighed. Faderen kom fra arbejderklassen, men havde fået en god uddannelse som jurist og var sine forældres store stolthed. Men i virkeligheden ville han nok hellere have været kunstmaler og siddet i en lille hytte i Spanien og udleve alle de drømme og fantasier, han havde. Men han havde fået den der følelse med hjemmefra om, at han skulle gøre det bedst muligt og være ”verdensmester”. Være den bedste jurist, søn, far, mand og samfundsborger. Det kan være svært at leve op til, når man blot er et menneske.

”At skulle være verdensmester i alting er jo også frygteligt tungt at tage på sine skuldre, altså. Det er der jo ikke nogen, der kan leve op til. I virkeligheden havde det nok været bedst, hvis han var taget til Spanien og havde siddet i den der hytte og malet billeder. Men det gjorde han ikke. Han ville hellere klare det hele selv og være den bedste til det på samme tid,” fortæller Pernille og siger, at lige der kan hun godt genkende noget fra sig selv. Hun har også altid villet klare sig selv. Og det er også et ansvar, som andre har pålagt hende, fordi de syntes, hun var så stærk og handlekraftig.

”Pernille skal nok klare sig,” sagde hendes mor og søster altid.

Men ligesom med Pippi Langstrømpe blev det en ensom proces at skulle være stærk. Det kom især til udtryk, da Pernilles far ikke kunne holde livet ud mere og begik selvmord, da Pernille var 13 år. Chokket og sorgen var bastant og blev ikke mindre, da Pernilles mor relativt få år efter blev syg af kræft og døde. Da var Pernille 21 år. Hun blev altså forældreløs i en ung alder, men havde allerede længe inden da følt sig som eneste voksne til stede, samtidig med at hun gik med en grundlæggende følelse af at være et meget ensomt barn.

”Jeg har altid haft den der med at sige til både min mor, søster og andre: ”I skal ikke bekymre jer om mig”. Det bliver jo en rolle, man bliver nødt til at tage, hvis der er for ”trangt” på grund af andres problemer i huset. Og på den måde bliver sorg også noget, som du ikke kan dele med

nogen, fordi andre ikke ved, hvordan det føles at være lige præcis dig. Det er det, der gør sorgen så hård, fordi der kun er dig selv til at klare den. Sådan følte jeg det i hvert fald,” siger Pernille.

Hun forklarer derefter, at på nogle måder har forventningen fra andre, om at hun nok skulle klare sig, også været positivt, fordi det blev selvopfyldende på én eller anden måde. Hun følte netop, at hun klarede sig og blev en mønsterbryder. Og følelsen af at vide, at man godt kan klare sig selv i en tidlig alder, kan hun godt unde andre mennesker at have:

”Det har jo været pissehårdt indimellem. Der er mange ting, jeg har gjort tidligt og helt alene. Bl.a. tog jeg til Paris og boede i en alder af 16 år. Den rejse gav mig en utrolig suveræn fornemmelse af, at jeg fandeme kan klare hvad som helst. Verden kan bare komme an!”, siger Pernille og tilføjer:

”Min generation har virkelig oplevet nogle svigt undervejs i vores barndom pga. hippietiden, men vi fik fanden fløjteme også noget hår på brystet. Og der synes jeg måske, at de forældre, der ”nurser” deres børn i den grad, de gør i dag, gør deres børn en bjørnetjeneste. For det handler dybest set om deres egen skyldfølelse. Den skal de lære at pakke væk og i stedet tænke om deres unger, at de er i det her liv, og de skal ikke ligge og bo i jeres mavepung. De skal ud og vide, at de godt kan selv!”

Der er så meget, voksne ikke forstår

Da Pernille, hendes søster og far vendte hjem fra Grønland, tog Pernilles mor sine to døtre med til Thylejren på nogle ugers ophold, og der mistede Pernille sin sidste tiltro til voksne mennesker. Det store frihedseksperiment under hippietiden sidst i 60’erne udfoldede sig på alle parametre i Thylejren og betød stor frihed og meget vide rammer for børnene, men ingen stabilitet eller ansvarlige voksne i hverdagen. Det har betydet, at Pernille altid har haft det svært med autoriteter af enhver slags. **Hun forstod allerede som barn, at hun var nødt til at være autoriteten i sit eget liv. På den måde har hun følt, hun kunne skabe sit eget liv og sin egen frihed ligesom Pippi Langstrømpe i stedet for at være bundet af, om andre tog ansvar eller ej.**

”I min karriere har det betydet, at jeg virkelig har haft svært ved at skulle have en særlig respekt over for instruktører, direktører og andre arbejds-

givere. Jeg vil helst være en-til-en med alle, og det tror jeg da nok, har provokeret nogen. Også fordi jeg ikke har været særligt god til at skjule, hvis jeg synes, at nogen er en idiot. Så det har haft en pris at være sådan, men det har også betydet, at jeg var sådan én, der lavede sit eget orkester og var sin egen chef. Og har haft en fest med det. Hvis man mangler autoritetstro, så er man også presset ud i at finde ud af sit eget liv, fordi ingen andre tager det ansvar. Og så må det gå, som det kan,” siger Pernille og fortsætter:

”Og det er nok det, jeg har lært af at vokse op med min far. At hvis man ønsker sig den slags frihed, som jeg gør, så må man tage den selv og tage ansvar for det, der kommer med den. Min far søgte i virkeligheden nok den frihed selv hele sit liv, men følte sig for bundet af krav og forventninger, og så kom alkoholen ind i billedet.”

Det, at børn kan føle sig helt alene i en verden af voksne, som ikke tager ansvar eller bare ikke forstår, synes Pernille, er noget af det vigtigste at være opmærksom på, hvis man vil hjælpe børn, der har forældre med rusmiddelproblemer. Hun mener, det er afgørende, at de børn får mulighed for at møde andre børn, der har det ligesådan, så de kan opleve på egen hånd, at de ikke er alene om at have det sådan, og at det ikke er deres skyld, at deres forældre har problemer eller er syge.

”Man skal vide, at hvis børn har en forælder, der er alkoholiker, så får de børn en dyb mistro til, at der er nogen voksne, der ved en skid om noget som helst. Så frem for at skulle sidde over for en voksen terapeut, der fortæller dem, at de ikke er alene, tror jeg mere på gruppeterapi, hvor man som barn kan mærke og høre, at andre børn har oplevet det samme, og at man kan snakke med hinanden om det,” siger Pernille og fortsætter:

”Meget af ensomheden som barn af forældre, der har det svært, ligger jo i, at man skammer sig og dækker over sine forældres problemer. Man føler sig skyldig og alene om at bære ansvaret for det hele. Så det er bare så vigtigt, at de her børn får at vide – det skal simpelthen proppes ned i halsen på dem – at det ikke er deres skyld og ansvar. Og det kan de nok bedst finde ud af ved at opleve, at andre børn har det ligesådan.”

Selvom Pernille stadig kan føle, at der kan være meget at kæmpe med i livet, og selvom hun i kor-

te perioder selv har drukket for meget alkohol, fordi hun har haft det svært, så synes hun alligevel i en alder af 61, at hun har fået det bedste ud af det hele:

”Det gik sgu. Jeg klarede den. Og for et par år siden efter et foredrag, jeg holdt, kom en dame hen til mig og sagde: ”Pernille, du skal klappe dig selv på skulderen hver dag og sige til dig selv, at det er godt gået.” Og det har jeg taget til mig, og det prøver jeg så at huske at gøre.”